

1

CRÒNICA DE MIG SEGLE¹

UNA NOVA UNIVERSITAT EN TEMPS DE CONFLICTIVITAT I CRISI

La creació de la UAB es produeix en un dels moments més crítics de la universitat del franquisme.² En efecte, entre els anys 1965 i 1969 va tenir lloc una mobilització massiva del moviment d'estudiants a gairebé totes les universitats de l'Estat fins al punt de realitzar la primera vaga general d'universitats de la història, al principi de febrer de 1967. Les autoritats acadèmiques i polítiques, en veure's totalment superades, van recórrer a procediments exclusivament repressius. En el cas de la Universitat de Barcelona, centenars d'estudiants vinculats al Sindicat Democràtic van ser sancionats, expulsats i fins i tot processats, i seixanta-nou professors no numeraris van ser exclosos pel rector Francisco García Valdecasas.

Espantat per la situació, l'abril de 1968, el mateix ministre d'Educació i Ciència, Manuel Lora Tamayo, va abandonar el seu càrrec —de fet, va ser una fugida— i va ser substituït per un membre del grup tecnòcrata proper a l'Opus Dei, José Luis Villar Palasí. Aquest va anunciar que procediria a una reforma immediata de tot el sistema educatiu i especialment de la universitat.³ A més, aquella era una conjuntura internacional propícia, atès que a bona part dels països de l'Europa occidental s'estaven iniciant processos de reforma de les universitats.⁴

Una de les primeres mesures del nou ministre va ser la creació, ja el juny de 1968, de tres noves universitats que s'ubicarien als afores de Madrid, Barcelona i Bilbao, i que serien «experimentals» i autònomes.⁵ Com se sap, va ser el germà gran del ministre, el catedràtic de

¹ Borja de Riquer i Carme Molinero.

² Sobre aquests primers anys pot consultar-se el treball d'investigació de Raül Aguilar Cestero *El desplegament de la Universitat Autònoma de Barcelona entre 1968 i 1973* (UAB, setembre de 2006).

³ El *Libro blanco de la educación* (1969) feia un balanç negatiu de la situació universitària espanyola: inversió pública insuficient, saturació dels centres, manca de professorat, organització deficient, plans d'estudi obsolets, inexistència de política de recerca, etc. També concretava que de cada cent alumnes que van iniciar l'ensenyament primari l'any 1951, només tres havien acabat els estudis universitaris el 1967.

⁴ La Conferència de Rectors de Tòquio, de 1965, va assenyalar que els quatre drets que havia de tenir tota universitat eren: la llibertat per administrar els propis recursos, la llibertat per contractar professorat i personal de gestió i d'administració, la llibertat per admetre els alumnes i la llibertat per organitzar els plans d'estudis. El Pla Faure a França, posterior als fets del Maig del 68, anava en aquesta línia.

⁵ Al decret-llei del 6 de juny de 1968 que anunciava la creació de les tres noves universitats, el nom «autònoma» no hi apareix. Sortirà de seguida a la premsa i al full de presentació «La Universidad Autónoma de Barcelona. Curso 1968-69», on es deia: «en virtud de las recientes reformas universitarias, se ha establecido en Barcelona la Universidad Autónoma». El nom va despertar algunes suspicàcies per la referència a la universitat de l'època republicana.

la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona Vicent Villar Palasí, qui va proposar de crear també una segona universitat a Barcelona, atès que el projecte inicial només preveia les de Madrid i Bilbao.⁶ Però a ningú no se li escapava que l'objecte fonamental de la decisió era descongestionar les universitats més saturades i conflictives i allunyar els estudiants del centre de les grans ciutats.

El ministre Villar Palasí va intentar un impossible: la combinació d'una oferta reformista, que implicava negociar alguns aspectes de la reforma universitària, amb el manteniment de la política oficial, que prioritzava l'ordre públic. A més, hi havia la paradoxa de la coincidència

Acte de signatura del conveni entre la UAB i l'Hospital de Sant Pau (octubre de 1968).

d'un equip ministerial que pretenia impulsar una política moderada i reformista, fins i tot nomenant rectors disposats a acceptar algunes propostes dels estudiants —representants elegits, per exemple—, amb una acusada crisi i radicalització del mateix moviment estudiantil. Era massa tard per a la pacificació de les universitats, atès que el desmantellament dels sindicats democràtics d'estudiants havia transformat el moviment, que, notablement influït pel Maig francès de 1968, va passar a formes d'acció molt més radicals.⁷ El reformisme universitari, que a més estava ple de contradiccions, arribava massa tard per aconseguir un mínim suport entre els estudiants i l'acceptació de la majoria del professorat, sobretot dels més joves.

El 27 de juliol 1968, un nou decret ministerial establia la creació immediata de quatre facultats a la UAB: Medicina, Filosofia i Lletres, Ciències Econòmiques i Empresariales i Ciències. Immediatament es va constituir una Comissió Promotora presidida, amb funcions de rector, per Vicent Villar Palasí, de la qual formaven part coneguts catedràtics de la Universitat de Barcelona.⁸ Els criteris que segons aquesta comissió havien d'inspirar la nova universitat eren: lliure contractació de personal docent, lliure admissió d'alumnes —però amb *numerus clausus*—, lliure redacció dels plans d'estudi i lliure administració del pressupost. Ben aviat la UAB es va dotar d'una institució nova, l'Institut de Ciències de l'Educació, un centre dedicat al disseny de les línies d'actuació a les noves facultats i a la preparació dels estatuts de la UAB en un moment en què el Ministeri ja preparava la Llei general d'educació que transformaria el sistema educatiu de tot l'Estat.⁹

⁶ Vicent Villar Palasí també era tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona i en la seva iniciativa de la UAB sempre va tenir el suport de l'alcalde Josep M. de Porcioles.

⁷ L'avantguarda estudiantil s'havia trencat i sorgien grups més radicals que el PSUC i el FOC, organitzacions que van patir crisis i escissions. Una mostra d'aquest radicalisme va ser l'assalt al Rectorat de la Universitat de Barcelona (17 de gener de 1969). Set dies després es va proclamar l'estat d'excepció durant sis mesos a tot l'Estat espanyol. En només dos mesos la policia va procedir a la detenció de 315 estudiants a tot l'Estat.

⁸ Els vocals eren Martí de Riquer, Pere Piulachs, Rafael Entrena, Enric Linés, Artur Caballero, Frederic Udina, Fabià Estapé, Carles Soler, Antoni Subies i Felip Calvo; com a secretari figurava Antoni Serra Ramoneda, i com a assessors, Joan Sardà Dexeus i Gabriel Solé Villalonga. Hi va haver igualment comissions promotores de les facultats de Medicina i Filosofia i Lletres, els responsables de les quals eren els doctors Piulachs i Udina, respectivament.

⁹ L'ICE de la UAB, que es va crear pel decret del 4 de juliol de 1969, seria dirigit per Francesc Noy.

A la propaganda sobre els estudis de la nova Facultat de Filosofia i Lletres, que s'ubicaria al monestir de Sant Cugat del Vallès, es posava èmfasi en la voluntat de superar els vicis de la vella universitat, en el seu caràcter experimental i innovador, amb cursos monogràfics dictats per professors convidats, i que hi hauria cinquanta alumnes per classe per tal de poder prescindir dels exàmens de final de curs. La dura crítica als vicis de la vella universitat i el fet de nodrir-se de professorat de la de Barcelona va provocar la protesta del rector d'aquest centre.¹⁰

La UAB va iniciar les seves activitats el matí del 30 d'octubre de 1968, quan es va fer la inauguració del curs de la Facultat de Filosofia i Lletres a la sala capitular del monestir de Sant Cugat davant cent vint alumnes.¹¹ Els nous plans d'estudis serien un cavall de batalla amb el Ministeri, atès que representaven una gran innovació i eren anteriors al Pla Maluquer que la Universitat de Barcelona aplicaria dos anys després.¹² La Facultat de Medicina es va instal·lar a l'Hospital de Sant Pau mercès a un acord amb el director d'aquest hospital, Carles Soler Durall, per convertir aquest centre en hospital universitari incorporant el seu cos facultatiu com a nou professorat.¹³ Aquesta facultat va començar amb cent cinquanta alumnes de primer curs i disposava d'un pla d'estudis innovador, amb presència de temàtiques extra-mèdiques de caràcter social i humanístic, l'exigència del coneixement de l'anglès i un sistema de tutories.

La Facultat de Ciències, si bé havia estat creada pel mateix decret del juliol de 1968, no va començar les seves activitats docents fins al curs 1969-1970, també als locals de l'Hospital de Sant Pau i amb dos-cents estudiants.¹⁴ Els seus plans d'estudi eren més tradicionals, similars als d'altres universitats, tot i que va incorporar algunes innovacions destacades, com la introducció de l'ensenyament d'informàtica l'any 1972, fins llavors reservat als enginyers. La Facultat de Ciències Econòmiques, que va tenir com a primer degà el prestigiós economista Joan Sardà Dexeus, es va instal·lar a l'edifici nou de l'Escola Oficial d'Idiomes, a l'avinguda de García Morato (avui de les Drassanes), però

Lliçó inaugural del curs 1968-1969 al monestir de Sant Cugat del Vallès (novembre de 1968).

¹⁰ A la propaganda de la UAB es deia que l'elecció de professorat s'havia fet amb total llibertat: «Los conceptos caducos de escalafón, antigüedad y otras rémoras han podido ser allanados».

¹¹ A la tarda, a l'Hospital de Sant Pau, es procedia a un acte similar a la nova Facultat de Medicina.

¹² Per primer cop després de la Guerra Civil, apareixien com a assignatures la Llengua i la Literatura Catalanes i també matèries noves a Filosofia i Lletres, com Sociologia. Hi havia assignatures obligatòries i optatives, cursos monogràfics i classes pràctiques, tot dividit en dos cicles, de tres i dos anys respectivament, a més del tercer cicle o doctorat. Aquest pla d'estudi de Lletres no va ser aprovat pel Ministeri fins dos anys després, el 5 de setembre de 1970.

¹³ L'any 1971 es va iniciar una nova experiència, pionera en el món universitari espanyol, consistent en la descentralització de la formació clínica, mercès a la incorporació com a centres hospitalaris universitaris de la UAB de la residència de la Vall d'Hebron —llavors Generalísimo Franco— i de l'Hospital de Nostra Senyora del Mar.

¹⁴ La Comissió Promotora de la Facultat de Ciències era presidida pel catedràtic de Termologia de la Universitat de Sevilla, Vicente Gandía Gomar.

no va començar fins al curs 1969-1970 i per als estudis de tercer cicle. També l'any 1969 es va anunciar la creació de l'Institut de Biologia Fonamental (IBF), que seria dirigit pel prestigiós científic Joan Oró i Florensa.¹⁵

A les juntes de govern de la UAB celebrades l'estiu de 1971 es va aprovar demanar al Ministeri d'Educació la creació de dues noves facultats: la de Ciències de la Informació i la de Dret.¹⁶ La constitució de la primera era un fet sense precedents en el món universitari espanyol, atès que fins llavors només existia l'escola de periodisme oficial de Madrid, vinculada al Ministeri d'Informació i Turisme, i les dues escoles dependents de l'Església Catòlica, a Madrid i Barcelona. La nova Llei general d'educació, de 1970, incloïa aquests estudis com a universitaris, i les ràpides gestions dels responsables de la UAB van fer que la primera facultat creada fos a l'Autònoma.¹⁷ D'aquesta època és la creació de l'Escola Universitària de Traductors i Intèrprets (EUTI), també pionera a l'Estat espanyol, tot i que el seu pla d'estudis no va ser aprovat fins a l'any 1973. També a iniciativa de l'ICE es va crear, el 1973, l'Escola de Mestres, que amb els anys es convertiria en la Facultat d'Educació.

Des d'un primer moment, l'Autònoma va tenir un clar suport de moltes institucions públiques i privades de l'àrea de Barcelona. Els ajuntaments de Barcelona i Sabadell, i després els de Sant Cugat i Cerdanyola, les diputacions de Barcelona i Girona, la Caixa de Pensions i la de Sabadell, els bancs Atlántico, Condal, Industrial de Catalunya i Banca Catalana i el Consorci de la Zona Franca van finançar part del seu funcionament i la primera adquisició dels terrenys a Bellaterra.

VOLUNTARISME I IDEALISME COM A ESPERIT INICIAL DE L'AUTÒNOMA

La UAB es va caracteritzar des del començament pel tarannà diferent existent entre el seu professorat, fruit d'unes relacions més obertes i més igualitàries. D'entrada, es va acabar amb les relacions jerarquitzades de subordinació al professorat numerari (catedràtics, agregats i adjunts) per part dels professors contractats temporals o interins, llavors coneguts com a PNN. Una mostra d'això va ser que els directors de departament fossin escollits per tots els professors i en resultessin elegits molts de no numeraris.

Bona part dels professors que es van integrar aquests primers anys a l'Autònoma van mostrar un voluntarisme i una dedicació notables. Tenien la sensació d'estar construint una universitat realment nova, que podia configurar-se democràticament, des de baix, i en funció d'un projecte avançat i força vinculat a les necessitats de la societat. Això explica que s'acceptessin càrrecs que durant molts anys no gaudien de cap remuneració o que es dirigissin departaments sense l'ajut de personal administratiu. Fins a l'anada massiva a Bellaterra, ja el curs 1972-1973, la gran majoria del professorat no tenia despatxos i els laboratoris eren força precaris.

L'esperit experimental i diferent dels plans d'estudi de la UAB també es va manifestar en el fet de prescindir de les assignatures anomenades «les tres maries» (Formació del Espiritu Nacional, Religió i Educació Física). A més, l'ús del català a les classes estava força generalitzat, sense que hi hagués cap indicació expressa sobre aquesta

¹⁵ Joan Oró era catedràtic de Biologia a la Universitat de Houston i durant uns anys, com que vivia a Texas, va fer de director nominal de l'IBF mentre n'exercia les funcions executives Jaume Palau.

¹⁶ El Govern va aprovar, el 13 d'agost de 1971, la creació de la Facultat de Ciències de la Informació, i el 17 de setembre del mateix any, la de Dret.

¹⁷ Hi va haver un notable control ministerial sobre el seu pla d'estudis i només es van autoritzar dues seccions, la Periodisme i la de Publicitat, tot i que més endavant es va crear la d'Audiovisuals. Aquesta facultat va iniciar les seves activitats el curs 1971-1972 als locals del CSIC al carrer de les Egipcíaques de Barcelona.

Vista general de les obres de construcció del campus de la UAB a Bellaterra (Cerdanyola del Vallès).

qüestió per part ni del Rectorat ni dels deganats. Es va deixar a la voluntat del professorat sense que es produís cap incident. Igualment, aquest ambient diferent es manifestaria en unes relacions més informals entre els professors i els alumnes.

Durant un cert temps l'Autònoma va ser criticada per alguns sectors de l'antifranquisme perquè la consideraven una universitat elitista i minoritària que podia permetre's certes llibertats a causa de gaudir d'una certa protecció oficial: era, es deia, «l'illa democràtica de papà Villar» o un «muntatge de l'Opus Dei».¹⁸ Aviat, però, aquesta imatge va desaparèixer tant pel fet que una part del professorat era inequívocament antifranquista —molts d'ells havien estat sancionats l'any 1966— i difícilment es prestaria a una maniobra del règim, com perquè el mateix activisme polític dels estudiants i dels

PNN de l'Autònoma mostraven escasses diferències amb els de la vella universitat. Un informe policial sostenia que a la UAB hi havia «numerosos profesores contratados cuya filiación es sobradamente conocida por sus vinculaciones anti-régimen, cuando no, por su procedencia del exilio».¹⁹

Ara bé, era evident que construir una universitat nova tenia avantatges, però també inconvenients. Possibilitava, certament, dissenyar unes estructures organitzatives noves, elaborar uns plans d'estudi diferents i poder seleccionar el professorat. Permetia, en teoria, dissenyar una institució relativament diferent sense bona part de les hipoteques i de les inèrcies de la vella. Això sí, sempre que el Ministeri de Madrid ho permetés. Els inconvenients, però, eren també notables. D'entrada, durant els quatre cursos de provisionalitat entre Barcelona i

¹⁸ Fins i tot un informe de la Policia de Barcelona enviat a la Direcció General de Seguretat qualificava l'Autònoma de «nuevo feudo del Opus». Vegeu Raül Aguilar, op. cit. p. 42.

¹⁹ Informe de la Jefatura Superior de Policia de Barcelona del 18 de novembre de 1972. Ídem, p. 154-5.

Sant Cugat, es va acusar la precarietat de recursos econòmics i de mitjans materials i humans. A més, s'havia d'improvisar tota l'administració, sovint amb gent amb poca experiència professional o en comissió de serveis. Després, ja durant l'etapa inicial a Bellaterra, calia acabar de construir un autèntic campus i lluitar contra l'inconvenient de la llunyania de Barcelona, d'on procedia la majoria dels estudiants. Les dificultats del desplaçament al campus, a causa de la precarietat del transport públic, va ser durant quasi una dècada un dels principals problemes de la UAB.

A partir de l'any 1970, la creixent pressió del Ministeri va forçar a admetre cada cop més alumnat, sobretot des del trasllat a Bellaterra: així, dels 250 alumnes admesos el primer any, el curs 1968-1969, es va passar a 1.050 dos cursos després,²⁰ de manera que el curs 1972-1973 es va arribar a 8.780 alumnes. D'altra banda, malgrat el reduït nombre d'alumnes, aviat hi va haver una clara vinculació del moviment d'estudiants de l'Autònoma amb tot el que passava a la Universitat de Barcelona, ja que s'adoptaven procediments —assemblees, vagues, cartells, etc.— i reivindicacions similars. Així, la primera vaga d'estudiants de l'Autònoma es va produir a les facultats de Medicina i Filosofia Lletres el febrer de 1970, motivada per l'oposició al projecte de la Llei general d'educació que preparava el Ministeri. Durant el curs següent va ser notable la mobilització dels estudiants contra el consell de guerra de Burgos, el desembre de 1970. Poc després del trasllat a Bellaterra, l'11 de novembre de 1972, es va produir un violent intent d'assaltar el Rectorat, amb trencament generalitzat de vidres, per part d'un reduït grup d'estudiants. Per la seva banda, el moviment dels PNN de l'Autònoma es construïa aquests anys estretament vinculat al moviment existent a tot el districte va protagonitzar una primera vaga reivindicativa de professors el maig de 1972.

L'EXPANSIÓ PER CATALUNYA I LA CONSTRUCCIÓ DEL CAMPUS DE BELLATERRA

Igualment va començar una ràpida expansió de l'Autònoma per Catalunya. Ja l'any 1969, els directius de la UAB van tenir la iniciativa, juntament amb les autoritats gironines, de crear el Col·legi Universitari de Girona, que va iniciar els estudis del primer cicle de Lletres l'octubre d'aquell any. L'any següent es va organitzar a Girona un nou tipus de primer cicle general de ciències que podia habilitar per fer el segon cicle a les facultats de Ciències, Medicina, Farmàcia i Veterinària. Els estudis universitaris gironins, que també incloïen l'antiga Escola de Magisteri convertida en Escola Universitària de Mestres, van estar vinculats a la UAB durant vint-i-tres anys, fins a la creació de la Universitat de Girona el 28 d'octubre de 1992.

També a iniciativa de la UAB, l'any 1972 es va crear l'Escola de Professorat de Lleida, malgrat que l'Estudi General d'aquesta ciutat estava adscrit a la Universitat de Barcelona. Finalment, per pressió d'aquesta universitat, a partir del curs 1975-1976, aquesta escola es va desvincular de l'Autònoma. D'altra banda, atès que les Balears no tenien estudis universitaris propis, l'any 1972 el Rectorat de la UAB va encarregar al catedràtic Antoni Roig i Muntaner d'organitzar els estudis de primer cicle de Ciències, Medicina i Dret a Palma, i posteriorment l'Escola Universitària de Ciències Empresarials. Aviat es va constituir el Patronat d'Estudis Universitaris de les Balears, que va tenir un conveni de col·laboració amb l'Autònoma fins a la creació de la Universitat de les Illes Balears l'any 1978.

Com ja s'ha assenyalat, la UAB, com les altres dues noves universitats creades l'any 1968, havia d'ubicar-se per

²⁰ El MEC va proposar, el 1970, que en el primer curs s'admetessin 400 alumnes a Filosofia i Lletres, 300 a Medicina, 200 a Ciències i 150 a Econòmiques.

Aspecte que presentava el vial central del campus l'octubre de 1971.

raons polítiques en un nou campus construït fora de la ciutat de Barcelona. De seguida es van seleccionar com a possible ubicació tres zones del Vallès Occidental amb comunicació fàcil amb la Ciutat Comtal.²¹ Entre el febrer de 1969 i el setembre de 1972, es va comprar un total de 267 hectàrees de terres de conreu i bosc a l'anomenada vall Moronta, a Bellaterra, al municipi de Cerdanyola del Vallès.²² El fet que bona part dels terrenys adquirits pertanyessin a una única propietària relativament vinculada al règim va provocar algunes reticències.²³

La construcció del campus de Bellaterra no va ser fàcil, atès que va estar plena d'entrebancs administratius i de problemes tècnics.²⁴ Inicialment es van preveure edificis per a les facultats de Ciències, Dret, Filosofia i Lletres, Ciències Econòmiques i Medicina, així com un per al Rectorat i la Biblioteca General. El projecte escollit va ser el dels arquitectes Guillermo Giráldez Dávila, Pedro López Íñiguez i Xavier Subias i Fages, i l'obra, que havia d'estar enllestida en quatre anys, va ser adjudicada a les empreses Cubiertas y Tejados, Fomento de Obras y Construc-

²¹ Albert Serratosa, en nom del Pla Director de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, va oferir tres ubicacions del campus: a Sant Cugat del Vallès, on avui hi ha l'Hospital General de Catalunya; a la mancomunitat de Sabadell-Terrassa; i a Bellaterra, a l'anomenat «centre direccional de Cerdanyola», que coincidia amb la sortida del projectat túnel del Tibidabo.

²² Els primers terrenys comprats, el febrer de 1969, eren 94,1 ha i van ser finançats per l'Ajuntament de Barcelona (Josep M. de Porcioles), el de Sabadell (Josep Borrull) i la Diputació de Barcelona (Josep M. Muller d'Abadal), amb crèdits concedits per la Caixa de Sabadell (Lluís Duran) i la de Pensions (Miquel Mateu). El desembre de 1971 es van comprar, ja amb pressupost del Ministeri, 14 ha més; el maig de 1972, 33,4 ha més; i finalment, mercès a un decret d'expropiació urgent d'interès públic, del 15 de setembre de 1972, es van adquirir les 124,4 ha que restaven.

²³ Una bona part dels terrenys de Bellaterra van ser comprats a Maria del Carmen Julià Bacardí, duquessa de la Victòria, esposa de l'antic capità general de Catalunya José Luis Montesino-Espartero.

²⁴ Així, si bé el concurs públic per a la construcció del campus va sortir publicat el 13 de març de 1969, el *Plan parcial de ordenación de la zona universitaria de Bellaterra*, enviat al Ministeri de l'Habitatge el 26 d'abril de 1971, no va ser aprovat fins al 21 de juny de 1974, quan al campus ja funcionaven diverses facultats.

cions i Ingeniería y Construcciones Sala Amat. Ara bé, aviat va ser evident que el terreny era molt dolent i hi van haver molts problemes per a la construcció dels fonaments.²⁵ Igualment, una sèrie de vagues dels obrers que construïen el campus, motivades per les difícils condicions i els durs ritmes de treball, van significar també un cert retard.²⁶ El total d'obres realitzades durant la primera etapa del campus de Bellaterra, fins a 1974, van tenir un cost de 1.372 milions de pessetes, quantitat notablement inferior a la que s'havia invertit en les obres de la Universitat Autònoma de Madrid i en la de Bilbao. Era evident que hi va haver un tracte notablement desigual amb aquestes dues universitats.²⁷

L'estiu de l'any 1971, el Rectorat i la Gerència es van instal·lar ja a Bellaterra a l'edifici que haurien de compartir amb la Biblioteca General i el Patronat. L'octubre de 1971 es va poder ocupar una part de l'edifici de la Facultat de Ciències, però de forma molt precària. I al llarg del curs 1972-1973 es van traslladar al campus les facultats de Filosofia i Lletres, de Ciències Econòmiques i de Ciències de la Informació. Medicina i Dret no ho van fer fins un

curs després. Així, el campus de Bellaterra al final del curs 1973-1974 ja era la seu de 6 facultats i 21 departaments.

La polèmica però transcendental Llei general d'educació (LGE), aprovada el 4 d'agost de 1970, que significava una clara modernització de les estructures educatives, en l'ensenyament superior apostava per una autonomia universitària no gaire concretada i creava tres instruments i òrgans nous en la panoràmica universitària: els estatuts, els claustres i els patronats.²⁸ La UAB va actuar amb notable velocitat i el 6 d'octubre de 1970 ja es va constituir el seu Patronat, que finalment va ser presidit per l'empresari Josep Lluís Bruna de Quixano.²⁹ Els primers estatuts de la UAB, aprovats al final de 1970 a partir d'un text elaborat per Francesc Noy i Josep Grifoll, consagraven clarament l'autonomia del funcionament i de la gestió econòmica. Concretaven que els plans d'estudi serien elaborats per la Universitat, així com també els plans d'investigació, i que el seu govern estaria format pel Patronat, el Claustre, el Rector, la Junta de Govern³⁰ i la Gerència.³¹ El Claustre, integrat per representants del professorat i dels estudiants, havia d'eleger una terna de catedràtics

²⁵ Aquests problemes van obligar a rectificar parcialment la ubicació d'alguns edificis i a reforçar-ne notablement els fonaments. A més, el 29 d'octubre de 1972 va caure una de les bigues de la Biblioteca General.

²⁶ La primera vaga de treballadors es va produir el febrer de 1971; posteriorment n'hi va haver d'altres l'octubre del mateix any i el gener de 1973.

²⁷ A la Universitat Autònoma de Madrid s'havien invertit fins llavors 2.074 milions de pessetes, i a la de Bilbao, 1.553 milions, quan el nombre d'estudiants de la madrilenya era similar a la de la catalana —uns onze mil— i la basca només tenia uns set mil alumnes.

²⁸ L'LGE va ser contestada fins i tot per alguns sectors del mateix règim franquista, els falangistes, cosa que explica que les Corts Espanyoles no n'aprovesin llavors el finançament.

²⁹ Vicent Villar Palasí va pretendre presidir també el Patronat, però finalment el Ministeri va nomenar Bruna, que era el delegat del Govern en el Consorci de la Zona Franca de Barcelona. El 1980, Bruna es va veure implicat en l'escandalós cas de corrupció protagonitzat pel president d'aquest consorci, Antonio de la Rosa, i va ser condemnat per encobriment de malbaratament de recursos públics i falsedat documental. El primer Patronat de la UAB estava integrat per vocals representants de corporacions locals, procuradors a Corts del terç familiar, representants de l'organització sindical, de col·legis professionals, del professorat, dels exalumnes, de les associacions de pares d'alumnes, de les entitats que donaven suport a la Universitat, de l'ICE i dels alumnes i personalitats.

³⁰ La Junta de Govern era molt nombrosa, atès que estava integrada pel rector, els vicerectors, el secretari general, el gerent, els degans de les facultats, el director de l'ICE i representants de les escoles, dels instituts i de les diferents categories de professors. No es preveia la presència d'estudiants.

³¹ En els estatuts apareixia per primer cop la figura del gerent, que descarregava el rector i el secretari general de bona part de la gestió administrativa i econòmica.

Edifici del Rectorat ja acabat i en servei, amb l'emblemàtic «pi de les tres branques».

com a candidats a rector, i era el Ministeri el que en nomenava un. El mandat era de cinc anys i el rector només podia ser reelegit un cop més. Els departaments, i no tant les facultats, serien les unitats bàsiques de docència i de recerca i es preveia la creació d'instituts d'investigació. La primera reunió del Claustre de l'Autònoma va tenir lloc el 29 d'octubre de 1971, a l'Hospital de Sant Pau.³² Mesos després, el 15 de març de 1972, en el decurs de la quarta sessió del Claustre, es va procedir a l'elecció estatutària de la terna dels candidats a rector.³³ Aquella ja va ser una reunió força agitada, a causa de la protesta dels

estudiants per la seva insuficient representació i contra l'LGE. Un mes després, el Ministeri anunciava la designació de Vicent Villar Palasí com a rector de la UAB.

LA CRISI DE 1973: L'AUTÒNOMA INTERVINGUDA PEL GOVERN

Des de mitjan 1972, el Ministeri d'Educació, desbordat per la conflictivitat que hi havia a la majoria de les universitats espanyoles, va abandonar la política de moderació i va procedir a assegurar-se el control de les universitats.

³² Mesos abans, el 4 de juny de 1971, en el curs d'una reunió de professorat, es van elegir com a representants al Claustre 12 catedràtics, 20 agregats i 16 adjunts numeraris, un nombre igual de contractats i interins, a més d'uns representants de les diferents facultats. També hi havia una reduïda presència de representants dels estudiants i del personal d'administració i serveis.

³³ La terna elegida va ser Vicent Villar Palasí, Vicente Gandía i Martí de Riquer.

Per un decret del 21 de juliol d'aquell any, el Ministeri va recuperar la facultat de nomenar i cessar els rectors i els degans, alhora que pretenia reestructurar els departaments i imposar a totes les universitats uns nous plans d'estudi elaborats directament a Madrid: van ser els coneguts «plans Suárez».³⁴ Mesos després, la política ministerial es va adreçar concretament vers la UAB: pel decret del 16 de febrer de 1973 se suspenia la vigència dels estatuts universitaris ja aprovats segons l'LGE, que eren ben pocs. Els de l'Autònoma, que havien despertat notables reticències entre les autoritats ministerials i havien servit de pauta per a altres universitats, no podien continuar vigents. La reacció a la UAB davant aquest atac va ser ràpida: el 21 de febrer, la Junta de Govern i el Patronat, en mostra de protesta per aquesta mesura, van aprovar la suspensió d'activitats acadèmiques a tota la Universitat.³⁵

Però el procés de rectificació política només havia començat. El 8 de juny de 1973 l'almirall Luis Carrero Blanco, que acabava d'assumir la presidència del Govern, va cessar José Luis Villar Palasí perquè el considerava massa condescendent amb el moviment universitari, i va nomenar com a nou ministre d'Educació Julio Rodríguez Martínez, el polèmic i repressiu rector de la Universitat Autònoma de Madrid. L'almirall Carrero, que ja havia manifestat en diverses ocasions la seva obsessió per la «perversión de la juventud» i per la «subversión universitaria», era ferm partidari d'una actuació repressiva i dura.³⁶ Un mes després, el 28 de juliol, el nou ministre va destituir Vicent Villar Palasí com a rector de la UAB, fet que va provocar

una protesta vehement de tota la Junta de Govern i del Patronat, així com també la dimissió d'una part dels càrrecs acadèmics. El curs acadèmic ja estava, de fet, acabat i la reacció, per tant, es va limitar a uns pocs dirigents de la Universitat. A més, el Ministeri va convocar tota la Junta de Govern de l'Autònoma a una reunió a Madrid, a la seu del carrer d'Alcalá, on el director general d'Universitats va anunciar el nomenament del fins llavors vicerector Vicente Gandía com a nou rector. El 8 d'octubre, quasi en la intimitat però amb la presència del mateix ministre, Vicente Gandía prenia possessió del càrrec en un acte on Vicent Villar Palasí va pronunciar un emotiu discurs de comiat.

Per acabar-ho d'adobar, la vida universitària estava gairebé paralitzada per la genial idea del ministre Julio Rodríguez de començar el nou curs acadèmic el gener de 1974, amb l'argument que convenia fer-lo coincidir amb l'any pressupostari. Així, el denominat «calendari juliano» va suposar que tots els universitaris gaudissin d'unes vacances forçoses de set mesos, des del juny de 1973 fins al gener de 1974. Aquesta situació insòlita i greu va propiciar que es fessin reunions entre alguns professors numeraris i no numeraris de clares conviccions democràtiques amb representants electes dels estudiants per tal d'actuar conjuntament dins la Universitat. Començava a configurar-se llavors un nou moviment estudiantil de caràcter democràtic que volia mobilitzar la majoria dels alumnes contra la política ministerial i l'LGE i en favor d'un altre tipus d'universitat.³⁷ D'aquestes reunions conjuntes, en va sorgir l'acord d'oposar-se a la política autoritària del Go-

³⁴ El nom provenia del llavors director general d'Universitats, el catedràtic d'Història Medieval Luis Suárez Fernández, que més endavant va presidir la Fundación Francisco Franco.

³⁵ Juntament amb la protesta es van produir les dimissions d'Antoni Serra Ramoneda, secretari general, i de Joan Sardà Dexeus i Rafael Jiménez de Parga, degans de les facultats de Ciències Econòmiques i Dret.

³⁶ En diverses intervencions en el Consejo Nacional del Movimiento, Carrero Blanco parlava d'una «juventud que se ha entregado a las drogas, al ateísmo y al anarquismo», i sostenia que «es absolutamente indispensable que salgan para siempre de la Universidad los profesores y los alumnos que llevan a cabo en ella la subversión».

³⁷ Aquesta nova línia política democràtica i «de masses» estava liderada per grups com el PSUC i Bandera Roja, enfront d'altres de molt més radicals que parlaven fins i tot de l'abolició de la universitat perquè la consideraven un instrument de dominació capitalista.

vern i de preparar una alternativa democràtica que forçés la reunió d'un claustre i l'elecció d'un nou rector.

El nou curs no va començar fins al gener de 1974, però llavors ja s'havia produït l'assassinat de l'almirall Carrero Blanco i hi havia un nou president del govern, Carlos Arias Navarro, i un nou ministre d'Educació, un tècnic pragmàtic d'origen català, Cruz Martínez Esteruelas. A partir d'aquest moment, les universitat espanyoles van viure els tres cursos més conflictius de la seva història: vagues constants, ocupacions de centres i rectorats i assemblees d'estudiants i de professors i algunes de conjuntes. I va ser en aquesta complexa conjuntura que la Universitat Autònoma de Barcelona va tenir un paper destacadíssim. A Bellaterra, com a la majoria de les universitats, s'estaven polititzant totes les activitats, atès que semblava propera la mort del dictador i l'inici d'una conjuntura política radicalment nova i esperançadora.

A partir del març de 1974 van proliferar les assemblees a Bellaterra, unes motivades per la batalla de la selectivitat —la llei sobre les proves d'aptitud, que va motivar una vaga general universitària el 9 de maig— i d'altres en protesta pel deficient transport públic a Bellaterra. La Universitat ja tenia llavors 11.815 estudiants i la majoria agafaven els Ferrocarrils Catalans i havien de caminar des de l'estació de Bellaterra fins a les facultats per un camí estret i difícil, que

aviat va ser denominat la «ruta Ho Chi Minh», en al·lusió al famós camí bèl·lic existent durant la guerra del Vietnam.

EL MANIFEST DE BELLATERRA DE 1975

Al principi de l'any 1975 i davant la persistència de la suspensió dels estatuts de la UAB, 62 claustrals van demanar per escrit al rector Vicente Gandía la convocatòria d'un claustre per tractar la situació irregular en què es trobava la Universitat.³⁸ Aquest claustre, que va esdevenir un referent històric en la vida universitària de tot l'Estat, va tenir lloc el 15 de març de 1975.³⁹ Enmig d'una gran tensió, es va presentar i defensar la declaració de principis «Per una Universitat nova en una societat democràtica», que havia estat elaborada per una comissió de professors

Concentració i lectura d'un manifest en contra de la guerra de l'Iraq (abril de 2003).

³⁸ Prèviament, l'11 de febrer de 1975, s'havia celebrat una «Diada de reflexió universitària» a la Facultat de Filosofia i Lletres, on es va aprovar el primer redactat del que després serà conegut com el Manifest de Bellaterra.

³⁹ Hi havia tanta inquietud entre les autoritats que un comissari i diversos policies van estar durant tot el Claustre al despatx del rector per si calia intervenir per dissoldre'l per la força.

numeraris, no numeraris i estudiants. El Manifest de Bellaterra va ser aprovat per 70 vots a favor i 23 en contra. Reunia, com es va dir llavors, els tres principis bàsics que haurien d'inspirar els nous estatuts de la UAB i l'actuació d'unes autoritats realment democràtiques: la catalanitat, la democràcia i l'autonomia. Igualment es va aprovar per gran majoria l'adhesió del Claustre a la campanya pro amnistia dels presos i exiliats polítics, que incloïa també els professors i estudiants sancionats.⁴⁰ L'Autònoma va ser la primera institució pública de l'Estat espanyol que, encara en vida del dictador Franco, prenia oficialment aquest acord i es manifestava clarament en favor de les llibertats polítiques. Així mateix, el Claustre va aprovar l'elecció d'una comissió paritària de professors numeraris, no numeraris i estudiants per elaborar uns nous estatuts, així com la convocatòria d'un nou Claustre, per al dia 20 de maig, per procedir a elegir un nou rector.

El Manifest de Bellaterra va tenir una notable repercussió en el món universitari català i espanyol i va esdevenir un referent en la lluita per la democratització de les universitats espanyoles. Però també va despertar l'hostilitat de les autoritats ministerials, que van prohibir la celebració del Claustre que havia d'eleger el nou rector. A més, la conflictivitat es va incrementar aquell curs davant la negativa del Ministeri a negociar la plataforma reivindicativa del professorat no numerari.⁴¹ Això va motivar una vaga generalitzada de professors a gran part de les universitats espanyoles, fins al punt que, des del final del mes de març de 1975, es pot dir que no hi va haver cap classe aquell curs, malgrat l'amenaça del Ministeri de procedir a un acomiadament massiu de professors. La culminació d'aquesta situació excepcional va ser la polèmica decisió de l'assemblea de professors

de les universitats catalanes de concedir un aprovat general de caràcter polític a tots els alumnes. Aquesta decisió, que va generar una notable discussió entre el mateix professorat, a l'Autònoma va afectar la majoria dels estudiants de les facultats de Ciències Econòmiques, de Ciències de la Informació, de Dret i de Filosofia i Lletres, i un nombre més restringit d'alumnes de les facultats de Ciències i de Medicina.

El setembre de 1975, el ministre Martínez Esteruelas va acceptar la dimissió del rector Gandía i va designar el degà de Medicina, Josep Cabré Piera, com a nou rector. Com que es tractava d'una nova vulneració dels estatuts, es va produir una protesta força generalitzada que anava des del Patronat fins a una carta pública de tretze catedràtics demanant la dimissió de Cabré i exigint la convocatòria immediata d'un claustre per a l'elecció de rector. Josep Cabré va presentar la seva renúncia coincidint amb la mort del dictador, el novembre de 1975, però no va ser acceptada fins sis mesos després, el maig de 1976, pel nou ministre d'Educació, Carlos Robles Piquer. Durant l'hivern del curs 1975-1976, la UAB va viure uns moments de gran inquietud, atès que corrien rumors que el govern d'Arias Navarro pretenia la seva liquidació administrativa, perquè la considerava una universitat rebel i conflictiva, i tenia projectat d'incorporar-la a la Universitat de Barcelona.⁴²

CAP A LA NORMALITZACIÓ: L'ETAPA LAPORTE

Aquells obscurs vaticinis no es van concretar i, finalment i amb un any de retard, el 3 d'abril de 1976, es va reunir el Claustre de la Universitat per escollir el futur

⁴⁰ Van votar a favor de l'amnistia 84 claustrals i només hi va haver 4 vots en contra i 5 en blanc.

⁴¹ La plataforma reivindicativa del professorat de les tres universitats catalanes incloïa un augment lineal de 10.000 pessetes, l'escala mòbil de salaris i el contracte laboral. A més, s'exigia l'obertura de la Universitat de Valladolid i la readmissió dels professors i estudiants separats i expulsats de totes les universitats.

⁴² També es deia que el Ministeri havia elaborat llistes negres del professorat al qual no es renovaria el contracte.

rector. Els claustrals havien de votar una terna, que havia estat consensuada prèviament, integrada pel catedràtic de Farmacologia, Josep Laporte Salas, el d'Història Econòmica, Jordi Nadal Oller, i el de Química, Enric Casassas Simó. Els tres candidats, que havien participat en les reunions de professors i estudiants demòcrates abans esmentades, coincidien a donar un suport total a la declaració de principis de Bellaterra del març de 1975. Josep Laporte va ser nomenat rector pel Ministeri i una de les primeres mostres de la seva independència va ser negar-se a anar a Madrid a prendre possessió del càrrec. Acabaven, així, tres anys de crisi greu en la curta vida de la UAB, amb rectors designats pel Ministeri, amb estatuts suspesos, claustres prohibits i l'obligatorietat d'emprar el castellà. S'iniciava una nova i complexa etapa, tampoc no exempta de tensions,⁴³ atès que el nou equip rectoral pretenia una certa normalització de la vida universitària i avançar en la democratització, en la catalanitat i en l'autonomia, però encara persistia un règim no democràtic.

En el Claustre constituent del 22 de juny de 1977, integrat per 410 persones elegides, Josep Laporte va dimitir però va seguir en funcions fins a ser reelegit en un nou

El rector Josep Laporte agraint al Claustre la votació que el ratificava en el càrrec (novembre de 1976).

Claustre el 12 de desembre del mateix any. El programa de l'equip Laporte se centrava en la democratització de les estructures universitàries, l'autonomia financera i acadèmica, la catalanitat i una clara aposta perquè les universitats depenguessin de la Generalitat ja restablerta.⁴⁴ Durant el curs 1977-1978, l'equip Laporte va proposar la creació del Consell Interuniversitari Català, integrat pels rectors de les tres universitats,⁴⁵ per coordinar l'acció política d'aquestes davant d'una possible nova llei universitària preparada pel govern Suárez. Igualment, davant la redacció de l'estatut d'autonomia de Catalunya, la UAB va fer la demanda explícita que totes les universitats depenguessin de la Generalitat.⁴⁶

⁴³ Així, el maig de 1977, es va produir la segona ocupació del Rectorat, realitzada per estudiants de Ciències de la Informació, en solidaritat amb la lluita del País Basc i en demanda d'una amnistia política total.

⁴⁴ El programa que Josep Laporte va lliurar al ministre Robles Piquer, el 22 de desembre de 1977, incloïa la reiteració de la necessitat del lliure exercici de totes les llibertats, la readmissió dels professors i estudiants expulsats per raons polítiques i la denúncia de la manca de mitjans econòmics, d'instal·lacions idònies i de suport a la recerca i de l'inadequat règim d'accés del professorat a l'estabilitat.

⁴⁵ El primer Consell Interuniversitari Català estava integrat, a més de per Josep Laporte, per Antoni M. Badia Margarit, de la Universitat de Barcelona, i per Gabriel Ferraté, de la Universitat Politècnica de Catalunya.

⁴⁶ La UAB va ser també pionera en la catalanització de les seves activitats. Així, el Claustre del març de 1978 va ser el primer en què es va emprar bàsicament la llengua catalana. En aquest claustre també es van aprovar uns primers estatuts del professorat i del PAS.

L'11 de maig de 1979, el Claustre de l'Autònoma va procedir a l'aprovació dels nous estatuts, els primers de la democràcia, que substituïen els suspesos el 1973, i al principi de 1980 es van organitzar diversos actes contra el projecte de llei orgànica d'autonomia universitària preparat pel govern Suárez, considerat molt poc autonòmic —«regressiu», «antiestatutari» i fins i tot «anticonstitucional»—, atès que atorgava molts poders al Ministeri i menystenia la Generalitat.⁴⁷ El 25 de gener de 1980, Josep Laporte va dimitir com a rector perquè volia presentar-se a les primeres eleccions catalanes. El vicerector Ramon Pascual va actuar de rector en funcions fins al 9 de març, en què el Claustre va elegir com a rector el catedràtic d'Economia de l'Empresa Antoni Serra Ramoneda.

EL NOU MARC DE L'LRU I EL TRASPÀS A LA GENERALITAT

L'etapa del mandat de Serra Ramoneda, que va significar la consolidació de la línia política iniciada per Laporte, va estar marcada per la tendència a la normalització de la vida acadèmica,⁴⁸ i sobretot per l'aplicació de la Llei de reforma universitària (LRU). En efecte, després de la victòria electoral del PSOE l'octubre de 1982, el nou ministre d'Educació, José Antonio Maravall, va impulsar amb rapidesa l'LRU, que va entrar en vigència l'agost de 1983. Si bé la nova llei no incorporava bona part de les aspiracions de les universitats catalanes i no permetia desenvolupar una veritable autonomia universitària, sí que establia un nou marc democràtic funcional i permetia la dependència de les universitats dels governs autonò-

mics. També s'avançava en l'estabilització del professorat no numerari, però no mitjançant la generalització de la contractació laboral, com s'havia reclamat amb insistència, sinó ampliant la plantilla dels funcionaris.⁴⁹

La UAB feia massa temps —més de deu anys— que no tenia un marc legal definit i havia mantingut una tensió constant amb tots els equips del Ministeri. A més, havia experimentat un creixement molt notable tant en el nombre d'alumnes —el 1984 n'eren més de 25.000— com de professors —1.560—, i es feien força paleses les insuficiències de les instal·lacions, dels plans docents i la pràctica inexistència d'una política de recerca. L'any 1981 es va aprovar el Pla Especial de Reforma Interior (PERI) de l'Autònoma, que va permetre planificar de forma integral el conjunt dels espais del campus.

Dinar de comiat del Sr. Anton Cañellas com a president del Consell Social de la UAB.

⁴⁷ En un acte multitudinari a la plaça Cívica van parlar el rector Josep Laporte, dos diputats que eren professors de la UAB, Maria Rúbies, de CIU, i Eduardo Martín Toval, del PSC, i Eulàlia Vintró, professora de la UB i diputada del PSUC.

⁴⁸ A partir del Claustre de l'1 d'octubre de 1980 es va introduir el costum d'iniciar el curs amb la presentació d'una memòria del curs anterior, llegida pel secretari general, i amb un discurs inaugural confiat a un professor destacat.

⁴⁹ Es va obrir un procés general d'incorporació dels professors no numeraris al cos de titulars numeraris mitjançant les anomenades proves d'idoneïtat, un concurs de mèrits de caràcter estatal que es va realitzar durant l'any 1984. A la UAB es van presentar a aquestes proves 430 professors i les van aprovar 239.

Conferència del filòsof italià Norberto Bobbio en la inauguració de la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia (novembre de 1986).

L'aprovació de l'LRU va implicar l'obertura d'un nou procés constituent, ja que s'havien de fer noves eleccions, tant de claustrals com per a rector, i després s'havia de passar al procés d'elaboració i aprovació d'uns nous estatuts adaptats a la nova llei. Per tercer cop en la seva curta vida, la UAB endegava un procés constituent, que aquesta vegada va ser relativament ràpid perquè, en menys d'un any i mig, el 17 de gener de 1985, la UAB aprovava els seus estatuts i esdevenia la primera universitat de tot l'Estat a fer-ho.

Tot i que la redacció d'aquests estatuts no va ser fàcil, a causa de l'oposició inicial dels estudiants i del PAS, que consideraven insuficient la seva representació en claus-

tres i òrgans de govern, finalment es va arribar a un consens. L'aprovació dels estatuts va comportar la dimissió del rector Serra Ramoneda, que va ser reelegit immediatament d'acord amb la nova normativa. D'aquesta etapa és també la complexa, i finalment reeixida, pugna per aconseguir la nova Facultat de Veterinària.⁵⁰

A les eleccions a nou rector celebrades el març de 1985, s'hi van presentar dos candidats, Julià Cufí i Sobregrau, catedràtic de Matemàtiques, i Ramon Pascual de Sans, catedràtic de Física, que havia estat fins feia poc director general d'Ensenyament Universitari de la Generalitat. En no obtenir cap dels dos la majoria suficient per ser elegit pel Claustre, el catedràtic de Psicologia Càndid Ge-

⁵⁰ Com que només existien tres facultats de Veterinària, s'havia previst crear-ne tres o quatre de noves. Malgrat reticències del Consell de Rectors, la UAB va ser finalment una de les escollides perquè tenia el projecte ja força avançat i oferia professional preparat i disponible, com també laboratoris i terrenys. Altres localitats catalanes, com ara Lleida i Vic, també hi aspiraven.

novard Rosselló, que era vicerector, va passar a ser rector en funcions. Genovard ho va ser durant deu mesos, fins al 13 de febrer de 1986, quan Ramon Pascual va ser elegit nou rector després de pactar amb Julià Cufí, que va passar a ser vicerector d'Afers Acadèmics del nou equip.

L'etapa rectoral de Ramon Pascual (febrer de 1986 – març de 1990) es va caracteritzar en el terreny institucional per la vigència plena dels nous estatuts i pel fet que, traspassades des de 1985 les competències universitàries del Govern espanyol a la Generalitat, la UAB va començar a assumir funcions que fins llavors havia tingut el Ministeri.⁵¹ De tota manera, passar a dependre de la Generalitat no va significar un canvi qualitatiu considerable, primer perquè l'autonomia continuava sent molt relativa, atès que les atribucions en matèries tan fonamentals com recerca i docència continuaven sent limitades i estaven controlades des de Madrid, i després perquè la política de creació de noves universitats a Catalunya es va fer sense tenir gaire en compte la possible qualitat docent i la rendibilitat científica dels nous centres.

Les dotacions econòmiques rebudes mercès a la bona conjuntura econòmica i al fet que tant el Govern espanyol com el català havien atorgat a les universitats una certa prioritat van experimentar un notable increment. Això va permetre donar un gran impuls a les activitats de recerca i aconseguir una important partida per a instal·lacions al campus gràcies al pla quadrianual d'in-

versions de la Generalitat. A més, com que la UAB tenia una economia relativament sanejada i no estava endeudada, com altres universitats, va poder incrementar el seu pressupost real de forma molt notable. En pessetes constants, es va passar de 761 milions l'any 1986 a 1.645 milions l'any 1990, és a dir, hi va haver un increment superior al 100 % en tan sols quatre anys, circumstància que mai més no es va tornar a donar en cap altra etapa rectoral. En aquesta especial situació de creixement, l'any 1988 la UAB va poder commemorar els seus vint anys amb l'edició del llibre *La recerca a la Universitat Autònoma de Barcelona*, que mostrava els grans avenços que s'havien aconseguit en aquesta matèria, sobretot els darrers sis anys.⁵² Aquests anys també van ser els de la gran obertura de l'Autònoma cap a l'estranger, coincidint amb l'entrada d'Espanya a la Unió Europea l'any 1986. Això va permetre la implantació del programa Erasmus i beneficiar-se dels projectes europeus i de convenis de transferència tecnològica. Igualment, la major disponibilitat de recursos va permetre un notable augment de professorat i de PAS⁵³ i una millora en la planificació de les necessitats docents,⁵⁴ alhora que es procedia a la renovació dels plans d'estudi.⁵⁵ També durant aquests anys es van crear nous centres: la Facultat de Ciències Polítiques i de Sociologia, l'any 1985, i la de Psicologia, que sorgia de la de Filosofia i Lletres, l'any 1989. Igualment, l'antiga Escola de Mestres va passar a ser la Facultat d'Educació, l'any 1992, i l'EUTI va esdevenir la Facultat de Traducció i d'Interpretació, l'any 1993.

⁵¹ Es va fer una important modificació de l'estructura de la Universitat per adaptar-la als nous estatuts i a l'LRU, que va afectar especialment els departaments i els centres, i va suposar també l'enfortiment de l'administració, amb un gran increment de PAS, i la potenciació de la descentralització de la gestió administrativa i de les decisions.

⁵² Així, cal esmentar la creació del Campus de Recerca i de l'Oficina de Recerca i Convenis. Els diners per a promoció interna de la recerca van passar de 51 milions de pessetes el 1986 a uns 700 milions el 1989. Igualment, les beques d'investigació es van doblar aquests anys i es van produir importants inversions al Centre de Càlcul, al Centre de Ressonància Magnètica Nuclear i a l'Estabulari.

⁵³ Entre 1986 i 1991, el nombre de professors va passar de 1.590 a 1.917, i el dels membres del PAS, de 556 a 912.

⁵⁴ El 1986 es va elaborar el document «Criteris generals per definir la política de professorat de la UAB», que calculava la plantilla teòrica i feia propostes per aconseguir arribar-hi en un termini de sis anys.

⁵⁵ La UAB va apostar llavors per les noves llicenciatures de quatre anys i va començar els nous postgraus, els títols propis i l'extensió universitària: la Universitat a l'Abast.

Però no per tot això la UAB va estar lliure de conflictes interns aquests anys. Una llarga vaga del PAS, l'hivern de 1986-1987, gairebé va coincidir amb una nova ocupació del Rectorat, el 3 de febrer de 1987, per un grup d'estudiants que protestaven per la nova Llei antiterrorista i exigien la millora del sistema de transport públic al campus i l'ampliació de les convocatòries acadèmiques. Després de dies d'ocupació, els estudiants van ser desallotjats pels Mossos d'Esquadra el 16 de febrer. El Claustre va intentar reunir-se dues vegades, a Bellaterra i a Barcelona, al Col·legi d'Advocats, però els estudiants ho van impedir. Finalment, el 25 de febrer, el Claustre va poder fer-se a Bellaterra i aquesta instància, per àmplia majoria, va ratificar la seva confiança en el rector Pascual.

El març de 1990 van tenir lloc les eleccions a rector de la UAB i de nou s'hi van presentar dos candidats: el matemàtic i vicerector Julià Cufí i Sobregrau i el polític i degà de Ciències Polítiques i de Sociologia Josep M. Vallès Casadevall. Va guanyar aquest darrer, que va prendre possessió del càrrec el 26 de març de 1990. L'etapa en què Josep M. Vallès va ser rector (març de 1990 - març de 1994) va estar notablement marcada per les retallades pressupostàries realitzades per la Generalitat i pel Govern de Madrid com a conseqüència de la crisi econòmica, especialment dures els anys 1993 i 1994.⁵⁶ La voluntat d'avançar cap a una universitat més autònoma i crítica, però socialment responsable, atenta al dia a dia, es va concretar en un ambiciós pla estratègic que afectava el conjunt de l'aparell administratiu, atès que es pretenia adaptar les estructures de la UAB a les necessitats reals i a la modificació constant de les legislacions catalana, espanyola i europea. D'altra banda, calia una estratègia nova amb vista a una promoció més gran de la UAB dins del conjunt de Catalunya, ja que podria veure's molt afectada per l'ampliació del mapa universitari català. En efecte, la creació de la Universitat Pompeu Fabra de

Barcelona, l'any 1990, i de les universitats de Girona, de Lleida i Rovira i Virgili, l'any 1991, va penalitzar notablement l'Autònoma. La precipitació amb què es van crear aquests nous centres i l'absència d'una previsió programàtica sobre el finançament de totes les universitats per part de la Generalitat va acabar perjudicant la UAB, que es va trobar amb una notable limitació del pressupost normal i de les inversions que necessitava.

Tot i això, el mandat de Vallès va ser prou hàbil per saber aprofitar la proposta del Ministeri de l'Interior de construir uns habitatges al campus de Bellaterra, que provisionalment serien ocupats per les forces de seguretat desplaçades amb motiu dels Jocs Olímpics de 1992, però que després passarien a la UAB en propietat. Era una oportunitat històrica que no podia menystenir-se, atès que podia servir per completar la configuració d'un autèntic campus universitari. L'acceptació de la proposta va permetre la creació de la Vila Universitària, unes instal·lacions que ocupaven unes vuit hectàrees a la part nord del campus, on es va procedir a la construcció de 62.000 metres quadrats, 46.000 dels quals eren per a habitatges i 16.000 per a serveis (hotel, restaurants, etc.) i comerços. Així, a partir del curs 1992-1993, més de 800 nous apartaments van ser ocupats per uns 2.200 estudiants i professors, que van donar al campus de Bellaterra la vida que li mancava. El Ministeri de l'Interior es va fer càrrec del 60 % del cost total de la urbanització i de la construcció, i la resta va ser coberta per la UAB gràcies a un crèdit hipotecari que s'amortitzaria mitjançant els lloguers dels apartaments.

Lequip del rector Vallès també va haver d'actuar davant el palès desajust existent entre la creixent demanda social de noves titulacions i les que ofería la UAB. Calia mantenir una docència de qualitat i uns serveis eficients però adaptats als nous temps. Es va optar per iniciar un

⁵⁶ Si l'any 1992 la UAB va disposar d'un pressupost de 27.012 milions de pessetes, el de l'any següent només va ser de 23.836, un 15 % menys.

procés de reforma de les titulacions, amb l'ampliació de llicenciatures i diplomatures i la renovació dels plans d'estudi, tot potenciant el tercer cicle. Malgrat les retallades pressupostàries, es va persistir en l'impuls a la recerca i en la necessitat d'una política científica més global. La UAB, que apareixia llavors com la segona universitat de l'Estat en el rànquing de recerca d'universitats fet per l'ANEP, no podia perdre pistonada.

LA UNIVERSITAT EN EL TOMBANT DE SEGLE

Durant el primer mandat de Carles Solà, iniciat el 1994, les dificultats econòmiques continuaven sent importants. En els anys anteriors, per assegurar el funcionament normal de la institució, s'havien fet inversions i dotat places de professorat sense partida pressupostària, la qual cosa formava part de la legalitat institucional. Però la tensió pressupostària va ser freqüent en aquells anys, ja que els recursos de la UAB procedien aleshores en un 75 % de la Generalitat i els pagaments no sempre eren puntuals; fins i tot en alguns exercicis, com el de 1994, en la discussió de les transferències la Universitat es va veure obligada a renunciar a determinades quantitats. Tot plegat va fer que, a mitjan anys noranta, els ingressos minvessin en termes reals; així, la subvenció per estudiant de 1995, després de disminuir en els dos anys anteriors, només va ser equivalent a la de 1991. També la subvenció per fer front a les despeses de personal era un 14 % inferior a la de 1991 en pessetes constants, i els recursos destinats a recerca van experimentar el 1995 un descens de prop del 15 % respecte de l'any 1994.⁵⁷ En el segon mandat del rector Solà, però, el finançament va millorar de forma significativa amb la signatura amb la Generalitat del primer contracte programa —1998-

2001—, que implicava recursos addicionals a canvi d'un seguit de compromisos concrets tant en l'àmbit de la docència com en el de la recerca.

Les dificultats econòmiques no havien implicat, però, l'estancament d'iniciatives en els darrers anys noranta i, per començar, la UAB havia posat en marxa nous plans d'estudis. D'altra banda, el mateix any 1994 s'havia creat l'Escola de Doctorat i de Formació Continuada amb l'objectiu de coordinar els estudis de postgrau, donar suport administratiu als departaments i impulsar encara més els estudis de tercer cicle. Aleshores la UAB era, en termes relatius, la universitat que tenia més estudiants de postgrau de tot Espanya i la segona en xifres absolutes, després de la Universitat Complutense de Madrid. El 1995, dels 5.600 estudiants de tercer cicle, 3.300 ho eren de doctorat.⁵⁸

La voluntat de la UAB de situar-se entre les universitats capdavanteres també quedava reflectida, d'una banda, en les noves titulacions que es van aprovar ja l'any 2001 amb l'objectiu de fer front als canvis que experimentava la Universitat —canvis demogràfics i de demanda estudiantil— i, també, per l'impacte de les tecnologies de la informació i de la comunicació, a més de l'aprofundiment dels processos d'internacionalització. Al mateix temps, l'aposta per la inversió en recerca es va veure estimulada pels bons resultats en la convocatòria europea de projectes FEDER i pels nous programes de recerca, tant del Ministeri de Ciència i Tecnologia com del Programa d'Inversions Universitàries de la Generalitat de Catalunya. Tot plegat va permetre fer un salt en la internacionalització, de manera que, a l'inici del segle XXI, la UAB era la primera universitat de l'Estat pel que fa a programes d'intercanvi europeus i era membre d'associacions selectives, com l'European Consortium of Innovative Universities.

⁵⁷ Informes del rector Carles Solà al Claustre General del 13 de desembre de 1994, p. 1, del 4 de desembre de 1995, p. 4, i del 16 de desembre de 1996, p. 7.

⁵⁸ Informe del rector Carles Solà al Claustre General del 4 de desembre de 1995, p. 6.

Acte d'investidura com a doctor *honoris causa* per la UAB de Miquel Martí i Pol (abril de 1999).

La celebració dels Jocs Olímpics a Barcelona el 1992 va donar a la UAB una bona embranzida per a l'articulació del campus. A més de la construcció de la Vila Universitària, el 1995 es va produir la connexió definitiva de l'estació de ferrocarril amb la línia Sabadell-Barcelona. L'any següent es va inaugurar la plaça Cívica, que, més enllà d'estar dissenyada com un espai central de serveis i d'edificis per a activitats culturals i associatives, permetia alliberar una àmplia zona per eixamplar la biblioteca de Ciències Socials. La inversió bibliotecària, que també afectava Humanitats, la biblioteca central i l'Hemeroteca, aconseguia augmentar les places de lectura més d'un 20 % en tres anys. Cal destacar també, tot i que en l'àmbit al·legòric, que el 1999 es van aixecar les emblemàtiques quatre columnes, obra de l'escultor Andreu Alfaro i símbol de la UAB. La seva ubicació fa visible la Universitat a bona part de la ciutadania en estar situades a l'entrada del campus, a prop de l'autopista B-30.

L'any 2000 es va impulsar el programa Universitat a l'Abast, creat de forma embrionària a finals dels anys vuitanta. Es tracta d'un programa sense validesa acadèmica destinat a persones més grans de cinquanta anys accessible a tothom que trobi punts d'interès per a la seva formació personal en les assignatures que cursen els estudiants convencionals. Aquest programa pot ser considerat un dels referents de la implicació de la Universitat en la societat de la qual forma part.

L'ESPAI EUROPEU D'EDUCACIÓ SUPERIOR I LA LOU

A les acaballes del segle xx existia la percepció que el considerable desenvolupament que havien tingut les universitats espanyoles des de l'entrada en vigor de l'LRU havia coincidit amb l'aparició de símptomes inequívocs de superació de postulats sobre els quals s'havia basat la universitat europea en els dos darrers segles.

Les quatre columnes de la UAB, obra de l'escultor Andreu Alfaro, inaugurades el setembre de 1999.

Així començava l'*Informe Universidad 2000*, encarregat per la CRUE al final de 1998 a qui havia estat rector de la Universitat de Barcelona, Josep Maria Bricall. L'Informe Bricall⁵⁹ pot ser considerat el major esforç realitzat en el canvi de segle per diagnosticar i analitzar els defectes de la universitat espanyola i reformar-la. En les recomanacions de l'*Informe* apareixien referències a la proposta d'adopció del sistema derivat de la Declaració de Bolonya, aprovada el 1999, que manifestava tenir com a finalitat fomentar el creixement econòmic d'Europa, la seva competitivitat internacional, la mobilitat i la cohesió social a través de l'educació i la formació dels ciutadans al llarg de la seva vida. L'espai europeu d'educació superior (EEES) va ser la plasmació d'aquell projecte i la integració en aquest espai comportava participar del model popularitzat com *Bolonya*, que implicava la introducció d'un mapa de titulacions organit-

zades en els nivells de grau i postgrau; l'adopció del sistema europeu de transferència de crèdits (ECTS); i l'establiment de mecanismes per assegurar la qualitat i l'acreditació. Per tant, l'EEES pretenia facilitar la mobilitat dels estudiants dintre de la xarxa d'universitats públiques mercès a l'existència d'una estructura d'estudis comuna i d'un sistema de crèdits també comú. Un sistema de crèdits que partia del còmput de l'esforç de l'estudiant i no només de les hores de classe impartides pel professorat.

L'Informe Bricall es va fer públic el març de 2000, coincidint

amb la redacció de l'avantprojecte de la LOU. Existien coincidències essencials entre tots dos textos, com, per exemple, la voluntat d'aprofundir la cultura de l'avaluació, d'impulsar la mobilitat d'estudiants i professors i altres aspectes genèrics, com la desiderata d'assegurar la docència de qualitat i la recerca d'excel·lència. Però les diferències entre ambdós documents eren significatives, la qual cosa ajuda a explicar que el Consell de Rectors rebutgés rotundament el projecte de llei mentre es produïa el tràmit parlamentari.

De fet, els canvis normatius en l'espai europeu coincidien en el temps amb un canvi significatiu en la política espanyola. El 1996, el Partit Popular va aconseguir arribar al Govern central, després d'una llarga travessia política que va començar el 1982, moment a partir del qual, durant molt de temps, la dreta espanyola no va

⁵⁹ *Informe Universidad 2000* (UAB, 2000).

millorar prou els seus resultats per desplaçar el PSOE del Govern, malgrat l'enfonsament de la UCD i el pas a Alianza Popular —transformada després en PP— de molts dels seus quadres.

Durant la primera legislatura del Govern en minoria de José M. Aznar, no es van produir canvis remarcables en la política universitària, tot i que les propostes que s'hi anaven perfilant provocaven un malestar creixent i una mobilització notable a diferents campus, entre ells el de la UAB. La majoria absoluta obtinguda l'any 2000, tanmateix, va permetre aprovar el projecte l'any següent, la Llei d'ordenació universitària (LOU), que derogava la Llei de reforma universitària (LRU), i que va ser la primera de les lleis educatives que la ministra Pilar del Castillo va impulsar al marge del consens tant polític com universitari.

Efectivament, la LOU era, des d'abans de ser aprovada, una llei polèmica que va desencadenar un rebuig intens i extens, del qual n'era mostra que 61 rectors de les 68 universitats existents rebutgessin el projecte de llei. A la UAB el debat va ser intens i, ja el 24 de maig de 2001, la Junta de Govern va acordar manifestar el seu desacord amb aspectes essencials de l'avantprojecte tot defensant el principi constitucional d'autonomia universitària. Tres setmanes després que el projecte fos aprovat al Congrés de Diputats el 31 d'octubre, el Claustre General va manifestar el seu desacord bàsic amb el contingut i va demanar-ne la retirada.

La Llei es va aprovar el 21 de desembre després d'aspres debats. Davant d'aquest fet, el dia 26, la CRUE va difondre un comunicat de premsa en el qual s'afirmava que la llei representava «una minva significativa de l'autonomia universitària, dret fonamental que la constitució de 1978 va consagrar com una aportació més a la recuperació de la democràcia a Espanya». La nota feia referèn-

cia al deteriorament del clima acadèmic i institucional, ja que, davant de l'oposició al projecte de llei, la mateixa ministra no va dubtar a formular desqualificacions de la comunitat universitària. Efectivament, ni un sol claustre universitari va donar suport a la nova llei.⁶⁰ La mobilització estudiantil contra la LOU, el *pla Bolonya* i el que qualificaven de mercantilització de la universitat feien aleshores les primeres passes.

La Generalitat va encarregar a la Comissió de Reflexió sobre el Futur de l'Àmbit Universitari Català l'elaboració d'un informe que es va publicar el març de 2001 amb el títol "Per un nou model d'universitat". L'aprovació de la LOU va obligar a fer l'encaix dels dos textos, reflectit en la Llei d'universitats de Catalunya, aprovada el 2003. Alguns dels canvis destacats que s'hi van introduir —vinculats a la LOU— eren, d'una banda, el sistema d'elecció del rector; anteriorment, el rector era elegit pel Claustre, però la modificació introduïa el sufragi universal amb el vot ponderat: els vots del personal acadèmic doctor permanent representaven el 51 %; els vots dels estudiants, el 30 %; els vots del personal acadèmic no permanent, el 9 %, i els vots del personal d'administració i serveis, el 10 %. D'altra banda, es modificava l'estructura de cossos de professorat de les universitats i es preveïen noves figures de professorat contractat, que podien arribar a representar el 49 % de tot el professorat d'una universitat.

LA UAB AL SEGLE XXI

El mandat de Lluís Ferrer, iniciat el 2002, va estar condicionat per l'aplicació de la LOU, d'una banda, i per la introducció de l'espai europeu d'educació superior, de l'altra. La necessitat d'adaptació a la LOU va suposar que el 2003 el Claustre aprovés els estatuts actuals de la UAB. La vigència de la LOU es va considerar enormement perniciososa sobre la Universitat perquè asfixiava l'auto-

⁶⁰ La llei va ser modificada sensiblement pel PSOE el 2007 mitjançant una llei d'article únic, coneguda com la LOMLOU.

nomia i la democràcia universitàries. Obligava a consumir recursos, temps i energies en reformes que, com assenyalava l'informe del rector al Claustre de 2005, no milloraven el funcionament d'aquest ni el del Consell de Govern. Tampoc els nous reglaments implicaven millores dels departaments. En la pràctica, la LOU va afavorir un índex alt de precarització del professorat en formació, un allargament del temps necessari per accedir a places de professorat permanent universitari i l'establiment d'una via complexa d'accés. Els docents estaven obligats a passar proves d'habilitació centralitzades per accedir als cossos funcionaris de professorat, amb la qual cosa, en teoria, es pretenia reduir l'endogàmia universitària. Tanmateix, en alguns àmbits, el sistema d'habilitació per a l'acreditació del professorat a la fi va facilitar la substitució de potencials pràctiques discrecionals a cada universitat per altres de centralitzades. La LOMLOU de 2007 va substituir el sistema d'habilitació per un altre d'acreditació que obria la porta a concursos posteriors.

Si l'aprovació de la LOU va desfermar importants resistències al campus, contràriament, des de l'inici, l'Equip de Govern encapçalat pel Dr. Ferrer va entomar amb entusiasme l'adaptació a l'espai europeu d'educació superior. El curs 2002-2003, la Comissió d'Ordenació Acadèmica de la UAB va aprovar el document «La UAB i la creació de l'espai europeu d'educació superior: eixos, perspectives i propostes d'actuació», en què es proposaven les línies d'actuació que calia seguir per reformar el sistema i situar l'Autònoma en el marc definit per l'acord de Bolonya. El curs següent, malgrat l'aturada de l'impuls legislatiu del Govern espanyol, la UAB va decidir iniciar el procés d'adaptació a l'espai europeu i en el curs 2004-2005 la UAB va iniciar el pla pilot d'adaptació de les titulacions a l'EEES, promogut pel Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya. La UAB va participar en el pla pilot amb onze titulacions i tres màsters i va esdevenir la universitat que va adaptar un major nombre d'estudis dins d'aquest pla.

Un moment del concert de l'Orquestra Simfònica del Vallès celebrat a la Biblioteca d'Humanitats l'octubre de 2006.

Els equips de govern de la UAB consideraven el procés de convergència com una oportunitat per a la internacionalització de la UAB. L'impuls a la internacionalització de la UAB en l'àmbit estudiantil es va concretar aviat en la inauguració de l'International Welcome Point el gener de 2007. En altres àmbits, en els darrers vint anys la UAB ha dedicat molts esforços a la projecció exterior. Destaca el desenvolupament d'una política activa a favor de la incorporació d'investigadors externs, i d'obertura i ampliació de les relacions internacionals de la UAB. Així, des de 2008, la UAB disposa d'una oficina a Shanghai i forma part

d'aliances que diferents equips de govern han considerat estratègiques, com el Consorci Europeu d'Universitats Innovadores (ECIU, en anglès) i l'associació Aliança 4 Universitats (A4U), formada, a més de la UAB, per la UAM, la UPF i la Universitat Carlos III.

Indubtablement, només es pot difondre allò que es té i es fa. La UAB s'ha definit al llarg de la seva història com una universitat de servei públic amb vocació de qualitat en totes les seves facetes, en docència i en recerca en el sentit més ampli de la paraula (recerca bàsica, orientada i transferida). Dins d'aquest perfil, la UAB ha destacat des de fa anys en el seu afany per ser una universitat generadora de coneixement a més de complir la funció de transmetre'l. En l'àmbit de la docència, la creació de l'espai europeu d'educació superior va incentivar canvis notoris. El model d'arquitectura dels estudis de la UAB, el primer dissenyat i acordat en una universitat espanyola, va esdevenir un punt de partida per planificar l'oferta acadèmica i per endegar les revisions dels plans d'estudis, un model que es va convertir en referència per a altres universitats. En aquest marc, cal destacar que la UAB va optar per mantenir l'oferta existent de titulacions de grau, desoïnt les veus que propugnaven la desaparició d'alguns títols que, si bé tenien pocs estudiants, ajudaven a mantenir el caràcter d'universitat integral.

Igualment, els estudis de màster i doctorat van rebre un impuls important. La programació dels màsters oficials, iniciada el curs 2006-2007, responia majoritàriament a l'adaptació de la part formativa dels programes de doctorat als decrets governamentals per als nous títols. En l'àmbit dels estudis de doctorat, la UAB continuava mantenint una posició de lideratge notable, tant pel nombre d'estudiants i tesis doctorals lligides com pel nombre de mencions de qualitat assolides: 44. La internacionalització d'aquests estudis era destacada, com ho mostra el fet que, el curs 2004-2005, de cada tres estudiants de doctorat dos no s'havien llicenciat a la UAB i un 27 % (853 de 3.206) eren estrangers. D'altra banda, també la

formació continuada va viure un creixement espectacular. En aquest terreny, tanmateix, una part de la comunitat universitària posava en qüestió la distribució del benefici econòmic que aquestes activitats generaven, la qual cosa va fer que posteriorment els equips de govern actuessin en aquest àmbit.

Igualment, el procés de convergència europea va incentivar la reestructuració d'alguns centres; en particular, el setembre de 2005, la Facultat de Ciències es va reorganitzar en dues facultats: la de Ciències i la de Biociències, que aplegava els estudis d'aquesta branca de coneixement, en què la UAB era pionera i una de les universitats de l'Estat amb més diversitat de títols. També en aquest marc, el 2009 es van crear la Facultat d'Economia i Empresa i l'Escola d'Enginyeria, resultat de la fusió dels centres de la UAB que existien fins llavors als campus de Bellaterra i Sabadell en cadascun d'aquests àmbits.

L'any 2002 es va presentar el Pla director, un document per impulsar la planificació estratègica a la UAB en el qual es concretaven els objectius i les línies d'acció que l'Equip de Govern s'havia compromès a desenvolupar durant el període 2002-2006. Derivats del Pla director i del contracte-programa amb la Generalitat, el Consell de Govern va aprovar implantar acords interns de planificació (AIP), que, com aquells, tenien com a finalitat establir compromisos entre les estructures bàsiques (facultats, escoles, departaments, instituts, CER i alguns serveis) i l'Equip de Govern, per tal d'assolir objectius específics. Eren, en definitiva, el darrer instrument de la planificació de caràcter estratègic de la Universitat i un estímul remarcable a l'activitat. De forma genèrica, els AIP van estar vigents entre 2003 i 2006 i entre 2006 i 2010, tot i que des de 2008, atès el desplaçament de la concreció dels exercicis i l'impacte de la crisi pressupostària, es van produir reduccions de les dotacions màximes previstes.

En tot cas, els AIP van insuflar oxigen en distintes estructures de la UAB. De fet, en l'àmbit de la recerca, la

primera dècada del segle XXI va ser especialment productiva, ja que es plasmava aleshores la massa crítica acumulada al llarg dels anys anteriors. En iniciar-se el segle XXI convivien a la Universitat diverses generacions que, globalment, s'havien format en dues etapes ben diferents: la dels anys seixanta i setanta, entre les quals, com s'ha dit, era molt present una concepció de la universitat com a instrument de crítica i transformació social, molt marcada per l'experiència de la dictadura franquista i el compromís cívic i polític a favor de la democràcia. Les generacions formades en la segona etapa, les dels anys vuitanta i noranta, en una proporció significativa tenien una visió més professionalitzada de la seva activitat. Tot i les sinergies i barrejadisses entre els membres de la comunitat universitària, tal com avançava el nou mil·lenni anaven predominant els trets d'una universitat en la qual la diversificació anava paral·lela a un alt grau d'especialització.

UNA UNIVERSITAT MADURA

Fins que les decisions governamentals associades a l'impacte de la crisi econòmica van reduir dràsticament els recursos de la Universitat, l'impuls pressupostari a la recerca va ser decidit. En termes de PIB, la inversió pública en educació universitària no va augmentar, de manera que, entre 1995 i 2006, el valor de la despesa en relació amb el PIB es va mantenir estancat en el 0,9 %, segons l'informe ministerial «Datos y cifras del sistema universitario español 2008-2009». Igualment, el 2005, la despesa pública en beques i ajudes destinades a l'educació superior representava el 0,08 % del PIB, tres vegades inferior a la mitjana de l'OCDE, que era del 0,25 %.

Però, encara que l'esforç públic només fos paral·lel a l'augment de la riquesa general, la realitat era que el finançament per a l'activitat universitària es va doblar i, amb aquest, les possibilitats d'actuació es van incremen-

tar al ritme de la captació de recursos per a la recerca, tant públics com privats; dels 26.214 milions de pessetes aconseguits per la UAB el 1999, es va passar a 39.830 el 2001 i a 47.913 el 2003. El punt d'inflexió en el finançament de la recerca es va donar l'any 2001. Aquest fet va coincidir amb l'adopció del nou Pla nacional d'I + D + I (2000-2003) i del Pla de recerca català (2001-2004), més ambiciosos que els seus predecessors.⁶¹

D'aquest impuls a la recerca, se'n van beneficiar els grups disposats a esmerçar energies a fer créixer el seu àmbit d'especialització. El segle XXI veia com la generació de coneixement en els grups de recerca de la UAB —als quals, forçosament, s'ha d'afegir les aportacions individuals, particularment en l'àmbit de les humanitats— s'ampliava de forma sostinguda. En aquell moment encara era possible que la maquinària estigués greixada mitjançant l'aplicació de múltiples convocatòries, com la de tècnics de recerca, la incorporació d'investigadors dels programes Ramón y Cajal o ICREA, la renovació d'equipament científic o les convocatòries de material bibliogràfic.

Aquests resultats s'aconseguien —cal emfasitzar-ho— amb un esforç cada cop més gran dels equips de recerca, que és difícil de mantenir indefinidament, i més en un context tan hostil com el que es va imposar des de 2010. D'altra banda, els èxits també tenien costos, ja que van consolidar un escenari força competitiu en el qual les demandes als investigadors creixien a un ritme molt més intens que els recursos disponibles per realitzar la recerca, alhora que l'esforç burocràtic per gestionar els recursos creixia sense aturador. La percepció que cada vegada més la política universitària dels governs espanyol i català anava dirigida a impulsar grans centres en detriment relatiu de la recerca bàsica realitzada pels grups de recerca petits i mitjans, sigui al si dels departaments o de CER i instituts, era un component més de

⁶¹ *Avaluació institucional de la UAB per l'European University Association*, p. 8.

l'escepticisme que s'estenia en alguns sectors de la comunitat universitària.

Aquesta realitat no és obstacle perquè a la UAB la xarxa investigadora sigui molt diversa i profusa; no en va, malgrat ser una universitat integral, destaca com a institució de recerca. Tot i que les característiques de la investigació en àrees de les humanitats i les ciències socials facin que els seus resultats siguin molt més difícilment comptabilitzables i aplegables, des de fa anys l'Autònoma apareix de forma regular en els rànquings universitaris internacionals com una universitat destacada en aquest tipus de recerca. En el camp de les ciències experimentals, una fita pot ser considerada emblemàtica de la importància de la recerca en marxa: el 2003 va començar la construcció del parc per a la font de llum de sincrotró Alba, després que la Generalitat de Catalunya i el Ministeri de Ciència i Tecnologia signessin el conveni per tirar endavant el projecte, inaugurat el 2010.

Paral·lelament, en els primers anys del segle XXI es van crear dues estructures orientades a coordinar les activitats de recerca i facilitar la participació de la UAB i dels seus socis en projectes i convocatòries de recerca i en el desenvolupament d'estratègies conjuntes. D'una banda, es va formar el Parc de Recerca de la UAB (PRUAB), una plataforma amb personalitat jurídica pròpia constituïda per les tres institucions públiques ubicades al campus de Bellaterra: UAB, CSIC i IRTA, i que es va inaugurar l'octubre de 2007 amb l'objectiu de lligar més estretament determinats àmbits de la recerca universitària amb la societat. L'altra és l'esfera UAB, un paraigua que aixopluga totes les institucions vinculades a la Universitat.

D'altra banda, els esforços realitzats els anys anteriors es van veure recollits el 2009 amb el reconeixement de Campus d'Excel·lència Internacional (CEI), un dels primers cinc campus amb aquesta consideració de l'Estat espanyol. La sol·licitud de CEI, ja durant l'etapa rectoral de la doctora Ana Ripoll —iniciada aquell any—, va

haver d'adequar-se als interessos de la convocatòria, de manera que la UAB va haver de definir unes línies d'especialització prioritàries per aconseguir una singularitat i una especialització que li permetessin situar-se de forma diferenciada en el mapa de la recerca del país. En aquest sentit, el CEI va fixar dues línies d'especialització: la nanotecnologia i nanociència i la biomedicina i biotecnologia. Tanmateix, el Govern del PP, constituït l'any 2011, va reduir el programa CEI a la mínima expressió al final de març de 2012.

Una universitat integral ha de complir diverses funcions, totes elles complementàries entre si. Com es reitera amb certa freqüència des de fa anys, la UAB pràcticament des dels seus orígens fa bandera d'un doble compromís —de centre d'excel·lència i de servei públic— que la Universitat pretén conjuminar. En l'àmbit de la responsabilitat social i com a institució inserida en el medi en què actua, del mandat del rector Lluís Ferrer cal destacar la posada en marxa, d'una banda, de dos programes socioeducatius per acostar els estudiants d'ensenyament secundari a la universitat: el Programa Argó i el programa Campus Ítaca, el curs 2003-2004; i d'altra banda, la creació, el curs 2005-2006, de l'Observatori per a la Igualtat, que té com a objectiu assegurar les bones pràctiques des de la perspectiva de gènere tant a la docència com a la recerca.

Argó va ser dissenyat com un programa de transició entre la secundària i la universitat, el nom del qual s'inspira en la llegenda dels argonautes i, més en concret, en el nom del vaixell que els va portar als confins del món. Aquest programa, entre d'altres, ofereix assessorament i suport als estudiants de batxillerat i de cicles formatius en el seu pas a la universitat. El programa Campus Ítaca ja va néixer amb un caràcter socioeducatiu i progressivament s'ha orientat a la defensa i la promoció de l'equitat, ja que s'adreça a estudiants de tercer d'ESO amb potencial acadèmic però amb unes circumstàncies socioeconòmiques que poden dificultar el seu accés als estudis superiors.

Estudiants en un moment de descans a la facultat.

Aquestes activitats, coordinades per l'ICE, han agafat volada en anys recents, en els mandats de la rectora Ana Ripoll (2009-2012) i el rector Ferran Sancho (2012-2016). El programa Aules de la Gent Gran està integrat per Universitat a l'Abast i les Aules d'Extensió Universitària. Ambdues propostes s'han consolidat en els darrers cursos i també s'ha incrementat el nombre de participants, que el curs 2014-2015 han arribat a 405 persones matriculades a Universitat a l'Abast i a 4.000 persones inscrites a les Aules. En el curs acadèmic 2015-2016, es van oferir més de 380 assignatures provinents de 40 titulacions, un increment en l'oferta d'un 59 % respecte del curs acadèmic 2013-2014.

En l'àmbit dels estudis, els programes de mobilitat han permès l'intercanvi de professorat i d'estudiants; pel que fa a aquests, ha estat una constant al llarg dels anys que els que marxaven a una universitat europea eren menys que els que havien decidit venir a la UAB; així, des que al final dels anys vuitanta es van iniciar els programes fins al 2015, han marxat més de 22.000 estudiants i n'han arribat més de 27.000. En un altre terreny, el desplegament de titulacions adaptades a l'EEES va comportar la modificació o la creació de diverses normatives en relació amb la permanència i avaluació dels estudiants a la Universitat. Atès que es limitava el nombre de vegades que els estudiants podien matricular-se de la mateixa assignatura, el 2011 es va introduir una via lenta per facilitar la compaginació d'estudi i treball.

D'altra banda, a partir de 2011 les noves normes ministerials van portar que els màsters fossin concebuts com a formació de segon cicle, definitivament separats del doctorat, que contenia exclusivament el període de realització de la recerca de la tesi doctoral. Com a resultat, el 2014 l'Escola de Doctorat i l'Escola de Postgrau van començar a treballar de manera independent. Pel que fa al professorat, l'abril de 2012 el Govern central va aprovar un decret que modificava el règim de dedicació de la LOU. L'aplicació del decret va donar lloc a un model de dedicació variable del professorat en incorporar a les activitats docents les de recerca en funció del nombre de sexennis de recerca reconeguts. A la UAB aquest marc general ha derivat en un model propi.

ELS REPTES DE LA INFRADOTACIÓ PRESSUPOSTÀRIA, UNA DÈCADA PERDUDA?

La darrera dècada, iniciada el curs 2008-2009, ha estat força traumàtica, particularment per a una part de la comunitat universitària. Les esperances apuntalades de la primera dècada del segle d'avançar en la consolidació d'una universitat adaptada a les necessitats del segle XXI i socialment responsable s'han vist bloquejades pels efectes draconians que en el pressupost universitari ha tingut el daltabaix en les finances públiques a partir de 2008. Cal destacar, però, que la situació de la Universitat no deixa de ser el reflex del que ha succeït en altres sectors, on les reduccions pressupostàries han tingut conseqüències socials encara més greus, com en la sanitat o en l'educació obligatòria. La tensió a què s'ha vist sotmesa la societat, com a resultat d'una implosió del capitalisme especulatiu, encara no s'ha superat i les conseqüències a mitjà i llarg termini previsiblement seran radicals.

La UAB ha intentat mantenir en els darrers anys el nivell de les activitats que havia desenvolupat anteriorment, tot i que la reducció dràstica de recursos ha afectat tots els àmbits. Un repte fonamental per a la UAB, com per a la major part d'universitats, és en l'actualitat la inversió de la piràmide que s'està configurant en el perfil de les seves plantilles com a resultat de la manca de renovació. Durant el primer mandat del Dr. Ferrer es va impulsar un programa per assegurar que el reemplaçament de professorat es pogués fer de forma planificada per assegurar el bon funcionament de la docència i de la recerca. El perfil d'edat del professorat permetia preveure que, a partir de 2010, aniria arribant a l'edat de jubilació una part destacada del professorat, que, en gran manera, ha fet créixer la UAB des dels anys setanta i vuitanta. Per assegurar el relleu progressiu que la demografia no afavoria, es va impulsar un programa d'emeritatge voluntari destinat a permetre la incorporació esglaonada d'investigadors joves en substitució dels que es jubilaven. Paral·lelament, es va establir

un programa de sabàtics per estimular la formació continuada del professorat, tant del més sènior com d'aquell d'incorporació recent. De la mateixa manera, pel que fa al personal d'administració i serveis, es va elaborar un programa tant de consolidació laboral com de qualificació.

Però la retallada en sec del finançament públic de la Generalitat va comportar la desaparició del programa. Poc després, el Govern central va aprovar la Llei d'estabilitat pressupostària de 2012, que estableix un mandat de congelació del volum de la despesa de personal en les administracions públiques, i la imposició d'una taxa de reposició zero en la Llei de pressupostos generals de l'Estat. Ambdues mesures, actuant conjuntament, van tenir efectes nefastos sobre les plantilles de la UAB: envelliment progressiu en no poder efectuar totes les substitucions per jubilació, incertesa en l'accés a plaça per concurs, increment de les interinitats, impossibilitat de fer promocions, etc. Tot plegat va incidir en el fet que el PDI permanent de la UAB s'hagi reduït entre 2011 i 2014 del 42,8% al 39,2%.

Efectivament, les plantilles de la Universitat es van precaritzar de forma sobtada. Durant aquests difícils anys, a la UAB va augmentar el nombre de figures de personal precari, tot i que sovint molt qualificat, que en circumstàncies normals hauria esdevingut lector, la figura de contractat doctor establerta en la Llei d'universitats de Catalunya de 2003 com a inici de la carrera acadèmica. D'altra banda, aquells lectors contractats en la fase inicial prèvia a la crisi van arribar a la finalització del seu vincle amb la Universitat, de manera que el risc d'acomiadament era gran. Finalment, la UAB va minorar la pèrdua de les capacitats acumulades en les figures dels lectors establint contractes interins en l'expectativa que el Govern central modifiqués la política de contractacions, cosa que no va succeir fins al 2017.

La impossibilitat de renovar les plantilles va afectar igualment el personal d'administració i serveis, fins i tot més que el PDI, atès que les taxes de reposició per al PAS

van ser del 0 % fins al 2015. Forçosament, l'envelliment de la plantilla i l'aprimament progressiu en les places d'accés per concurs, a més d'alimentar el malestar del PAS, han tingut els darrers anys uns efectes clarament perniciosos per a la institució. Si el 2011 el PAS estava format per 2.502 persones, el 2014 n'eren 2.350.

El malestar entre el PDI i el PAS per les condicions en què havien de fer la seva feina era paral·lel a l'estès entre els estudiants, que des de 2012 han hagut de fer front a un increment radical de les taxes acadèmiques, resultat de la regulació ministerial i de l'opció política del Govern de la Generalitat d'anar als extrems més alts dins de la franja de preus, tant per a grau com per a màster. Efectivament, per contribuir a l'estabilitat pressupostària en temps de crisi, el reial decret llei 14/2012 va establir que els estudiants paguessin entre el 15 i el 25 % del cost del seu ensenyament universitari, amb la qual cosa s'apropava el sistema universitari espanyol a aquells en què els estudiants financen un percentatge més alt de la docència i, per tant, als que tenen uns efectes potencialment més negatius sobre l'equitat.

A Catalunya, la pujada de les matrícules i taxes que paguen els estudiants va ser d'un 47 %. Aquest increment va permetre que la reducció de la despesa total de les universitats públiques fos menor que la caiguda de les transferències públiques, que es van reduir un 45 % entre 2009 i 2012 i es van situar a nivells similars als de 2003, un retrocés equivalent a nou anys en termes reals. Els ingressos per transferències, que provenen majoritàriament de les administracions públiques, van passar de cobrir un màxim del 77,8 % dels ingressos del sistema universitari català el 2009 al 66,9 % el 2012. Contràriament, la forta pujada de les taxes és la que va permetre que la minva de la despesa fos d'un 21 %.⁶²

Com a resultat de l'escenari de crisi, les tensions polítiques i socials al campus es van disparar. Una part del professorat i del PAS i sectors amplis entre els estudiants exigien una actitud més ferma dels equips rectorals davant els governs, no tan sols en l'exigència dels recursos indispensables per a l'imprescindible funcionament de la institució, sinó també en la defensa de l'autonomia universitària davant del que era percebut com una invasió continuada de competències.

Davant de l'increment substancial de taxes, la UAB va crear les beques equitat, el cost de les quals sufragava amb fons propis atès que, com passa en l'actualitat, es financen amb ingressos de matrícula que ha rebut la Universitat. Igualment es finança a partir dels ingressos propis de la Universitat el diferencial entre el descompte en les matrícules de tots els estudiants de grau que reben beques del Ministeri (i que correspon al preu que fixa el decret de preus de la Generalitat) i l'import que el Ministeri liquida a les universitats (en la franja més baixa dels preus que s'apliquen a tot l'Estat). Els recursos destinats a aquesta partida han estat significatius en relació amb el pressupost de la UAB. Així, el 2015, la xifra global dedicada a aquestes partides va ser de 13,9 milions d'euros, quan la xifra d'ingressos de la UAB per a projectes competitius de recerca és d'uns 16 milions anuals.⁶³

Tampoc les mesures preses han pogut compensar el cost social de la crisi, de manera que el nombre global d'estudiants de grau va disminuir en els anys més durs i, si en el curs 2011-2012 la UAB en tenia poc més de 29.000, en el curs 2014-2015 no arribava als 27.000. L'única variable «positiva» destacable és que, globalment, el procés cap a la igualtat entre homes i dones té en la Universitat un esglaó fonamental: en els estudis de grau i màster

⁶² Sergio Espuelas, Alfonso Herranz i Enric Tello, *El finançament de les universitats públiques a Catalunya, 1996-2014* (Barcelona: Observatori del Sistema Universitari, 2015), p. 11.

⁶³ Ferran Sancho, *La UAB durant el mandat 2012-2016. Retiment de comptes a la comunitat* (Bellaterra: UAB, juny de 2016), p. 5.

Accés al campus de la UAB des de l'estació dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC).

la presència femenina és majoritària els darrers anys —entorn del 60 %— i també en els estudis de doctorat, on l'equilibri és més gran, ja que la presència masculina augmenta fins al 45 %.

En definitiva, tant la Generalitat com el Ministeri d'Economia han imposat polítiques sistemàtiques de reduccions pressupostàries adreçades a les universitats. La Generalitat va reduir el finançament ordinari i el d'inversions; el Ministeri, el finançament de la recerca. El resultat va ser l'escanyament dels ingressos de la Universitat i una acumulació de dèficit que sobre el paper era de 65,4 milions d'euros el desembre de 2011. Contràriament, la Generalitat mantenia un important deute amb la UAB, de 48 milions d'euros el 2012 i encara de 15,1 milions

d'euros el desembre de 2015. Aquest marc pressupostari va condicionar de forma absoluta el mandat de Ferran Sancho, elegit rector el 2012.

La reducció de la despesa pública en universitats ha fet retrocedir Catalunya a nivells propers a l'inici del segle XXI. Durant aquests anys, el sistema universitari públic català ha estat dels pitjors finançats en termes relatius dins l'Estat espanyol, ja que les transferències de la Generalitat al sistema públic d'universitats catalanes corresponien el 2015 al 0,392 % del PIB català, mentre que en el conjunt del sistema universitari espanyol eren del 0,577 % del PIB.⁶⁴ D'altra banda, dins el model de finançament de les universitats públiques, els paràmetres de distribució més determinants (el 90 % de la subvenció bàsica) es basen en

⁶⁴ *Ibíd.*, p. 7.

indicadors relacionats amb l'activitat docent: el nombre de crèdits matriculats, el nombre d'estudiants de nou accés per a cada estudi i el nombre de titulats, aplicant-hi després una ràtio d'experimentabilitat que, a vegades, ha estat qüestionada des d'alguns departaments de la UAB per la seva discrecionalitat. La dràstica reducció en la subvenció que la UAB rebia de la Generalitat portava els equips de govern a vincular algunes convocatòries a la capacitat d'autofinançament dels destinataris, fet que provocava i continua provocant en força ocasions aprofundir la desigualtat d'oportunitats entre diferents camps de la recerca, sempre latent.

En aquestes circumstàncies, com assenyalava l'informe balanç de l'Equip de Govern encapçalat pel rector Ferran Sancho el 2016, «és l'esforç, la dedicació i la cultura de compromís professional dels nostres universitaris el que explica els bons resultats, especialment en recerca, on la UAB és la primera universitat espanyola en rendiment investigador».

A TALL DE BALANÇ

No és un fet corrent que, en el marc d'una dictadura, el Govern creï una nova institució pública i ben aviat es trobi que n'ha perdut el control polític. Aquest va ser el cas de la UAB, una universitat nascuda per iniciativa del Ministeri d'Educació franquista, davant una necessària modificació de la política universitària que a mitjan anys seixanta feia aigües pertot arreu. Aviat, però, les diferències entre el que pretenia el Govern de Madrid i les intencions i l'actuació dels promotors de la nova universitat havien de topar i, al cap de cinc anys de la seva creació, l'Autònoma va ser intervinguda i va estar a punt de desaparèixer.

Els pioners de l'Autònoma havien provat de fer, amb un notable idealisme, una universitat nova, sense les hipoteques que limitaven la capacitat d'actuació de les velles, amb una organització més democràtica, més autònoma i més vinculada a la realitat catalana. Un centre univer-

sitari que fos també conegut per la seva capacitat innovadora en el terreny docent i per la qualitat de la seva recerca, amb el plus de novetat de ser una universitat de campus, allunyada de Barcelona, certament, però amb la voluntat d'esdevenir una comunitat cohesionada i on hi hagués una gran relació entre els seus centres i entre la gent que hi treballava i hi estudiava. Ambicionava, igualment, una concepció global de la universitat i no ser un centre especialitzat en unes poques branques.

Els primers vint-i-cinc anys de vida de la UAB coincideixen amb un temps de canvis accelerats i de transformacions radicals no sols de la situació política —d'una dictadura centralista a una democràcia descentralitzada—, sinó també del sistema universitari i de la mateixa societat i economia catalanes. Si l'Autònoma, amb fites com el Manifest de Bellaterra, va esdevenir un referent per a tots els universitaris demòcrates de l'Estat espanyol, també ho va ser ben aviat en el terreny de la docència i la recerca, on de seguida el campus de Bellaterra va destacar com una de les àrees d'investigació més potents del sud d'Europa.

La UAB va assolir al final del segle xx una maduresa molt notable, sostinguda en un increment de recursos paral·lel al creixement econòmic que experimentava el país. Es van desplegar programes de recerca, docents i d'altres per afavorir la inclusió social. Iniciada la present dècada, tanmateix, només l'esforç col·lectiu dels membres de la comunitat universitària, com el de la resta de professionals dedicats a altres serveis públics, és el que ha permès que el sistema no es ressentís en la mateixa proporció de la disminució de recursos soferta. En aquest sentit, cal destacar que la UAB ha aparegut sempre entre les tres primeres universitats espanyoles, tant si es mesura per volum com per rendiment. De la mateixa manera, la projecció internacional de la UAB s'ha consolidat els darrers vint anys, tal com es reflecteix en els rànquings existents. El futur de la UAB en els propers cinquanta anys ja s'està construint avui.

NOMBRE DE PDI DE CENTRES PROPIS, PER ÀMBITS

	1970-1971	1985-1986	2000-2001	2016-2017
Arts i Humanitats	120	253	482	507
Ciències de la Salut	71	402	793	1.124
Ciències Experimentals	70	430	481	587
Ciències Socials i Jurídiques	22	505	977	1.162
Enginyeries			143	201
Total	283	1.590	2.876	3.581

L'agrupament per àmbits és el que figura a les memòries de cada curs acadèmic.

NOMBRE DE PAS, PER ÀMBIT DE TREBALL

	1979-1980	1995-1996	2005-2006	2015-2016
Facultats i escoles	214	444	636	798
Serveis de suport a la recerca i a la docència	51	75	122	195
Departaments		186	431	617
Instituts i centres de recerca	19	53	124	176
Àmbits de gestió centralitzada	139	298	420	520
Altres serveis	14	93	155	42
Total	437	1.149	1.888	2.348

El curs 1979-1980 el PAS dels departaments està inclòs a facultats i escoles.

NOMBRE D'ESTUDIANTS DE GRAU MATRICULATS EN CENTRES PROPIS, PER ÀMBITS

	1970-1971	1985-1986	2000-2001	2016-2017
Arts i Humanitats	1.010	6.052	4.998	3.869
Ciències de la Salut	671	5.094	5.234	5.506
Ciències Experimentals	383	3.481	4.649	4.082
Ciències Socials i Jurídiques	135	11.985	15.006	10.538
Enginyeries			2.949	2.160
Total	2.199	26.612	32.836	26.155